

J. M. SYNGE

V E S T I N U

D O L I N Y

John M. Synge

VE ST Í N U D O L I N Y

JOHN M. SYNGE

VE STÍNU DOLINY

(IN THE SHADOW OF THE GLEN)

Z ANGLOIRŠTINY

PŘELOŽIL

KAREL MUŠEK

NOVA ET VETERA 47

O S O B Y

DAN BURKE,
t. j. Daniel Burke, sedlák a ma-
jetník ovčích stád. *Figla*

NORA BURKEOVÁ,
jeho žena. *Lizabeta*

MICHAEL DARA,
mladý pastevec. *Lapov*

POTULNÝ HONÁK. *Honak*

Dějištěm jest osamělá chata na úbočí úzké úžlabiny
wicklovského okresu, jenž jest v provincii Leinsteru,
na východním pobřeží Irska.

(Scena představuje kuchyni chaty; uprostřed zadní stěny komín, pod ním na kamenné půdce hoří hromádka rašeliny.

Po pravé straně postel s mrtvolou, bílým prostěradlem přikrytou. V protější stěně dveře a okno. Na stěně jest zavěšena hořící olejová lampička.

Blíže dveří nízký stůl a dvě židle. Na stole dvě sklenky, láhev whisky, dva čajové koníčky, čajník a koláč domácí výroby. Vše patrně připraveno k nočnímu bdění u mrtvého. Jiné, menší dveře viděti u stěny blíže postele. — V koutě prostá špižní skříňka. — Venku vítr a déšť.)

NORA BURKEOVÁ (šuká místností, sháníc různé maličkosti, chvílemi se neklidně dívá na postel. Pak přejde a pohlédne na malé hodiny, visící blíže komína. V tom se ozve nesmělé zaklepaní na dveře. Nora vezme rychle na stole ležící punčochu naplněnou penězi a schová ji do kapsy. Jde ke dveřím a otevře je.)

POTULNÝ HONÁK (venku): Dobrý večer, hospodyně!

NORA: Tak i vám, hoste, je to divá noc, Bůh pomoz vám i každému, kdo musí meškat venku v tomhle nečase.

HONÁK: Pravda, pravda, a já do Brittas, až z Aughrimu, a stále po svých. Notný kus cesty.

NORA: A vy pěšky, hoste?

HONÁK: Baže tak, pěšky, hospodyně; z trhu. Však jsem se potěšil, když jsem tam s

výše zahléd světélko a řek jsem si v duchu: Jistě že nebude zle o trochu mléčné polévky a najde se i suchý koutek, kde by moh člověk údy natáhnout. — (Rozhlíží se a spatří nebožtíka.) Pane, smiluj se nad námi!

NORA: Nedbejte toho, hoste, a pojdte dále. Je čas, abyste přišel pod střechu.

HONÁK (pomalu vejde a pokročí k posteli): Váš nebožtík muž, že?

NORA: Uhod ste, hoste, Bůh mu odpusť! Umře a nechá mne tu bez pomoci, — na sto ovcí tam na horách a doma ani kouska rašeliny na zimu.

HONÁK (dívá se upřeně na mrtvého): Zvláštní to pohled, podivný u mrtvého muže!

NORA (bezstarostně): Byl vždycky podivný, po celý svůj život, ký div, že ten, kdo byl podivný za živa, zůstane podivným i po smrti.

HONÁK: Pravda, pravda — a že ho tu necháte jen tak ležet, hospodyně; což ho neoblečete a nepřipravíte do rakve?

NORA (jde k posteli): Ráda bych — ale mám strach. Ještě ráno pohrozil mi nejčernější kletbou, dotknu-li prý se jeho těla, kdyby snad náhle skončil. Aniž kdo jiný smí naň sáhnout, vyjma vlastní sestru — ale k té daleko, na deset mil cesty až do údolí za lugnaquillským pohořím.

HONÁK (vzhlédne k ní a pomalu přikyvuje): Podivná věc, přepodivná — umře klidně na své posteli a vlastní ženě nedovolí, aby ho umyla.

NORA: Eh — byl to rozmarný staroch, cizince, velký podivín! Snad proto, že dlel stále na horách. Tam se nasadí divné věci do hlavy, když člověk přemítá, sám, za temných mlh — (Poodhrne trochu prostěradlo.)

Pojďte a sáhněte, chci jen vědět, je-li studený —

HONÁK: Rač Pánbůh chránit — aby černá kletba, již hrozil vám, snad stihla mne?! Ne — ani za jezero nahanagánské, a byť v něm zlato místo vody proudilo.

NORA (neklidně hledí na mrtvolu): Jistě že je jako led — a jak by ne? Byl studený i za živa, po všechny dny, co žila jsem po jeho boku — a po všechny noci, cizinče — (Přikryje zase tělo a odstoupí od postele.) Nu, není divu, že dokonal; vždy naříkal si na srdce a prudké bolesti. — Dnes zrána chtěl se vydat do Brittas na čtyři dny a tu ho to chytlo. — Uleh do postele a řek, že je to poslední jeho hodinka. A když zvečera stín rozložil se dolinou a slunce zašlo za močálem, chyt se za srdce, prudce vyskočil, pak zaúpěl a natáh se jak zadávená ovce.

HONÁK (pokřičuje se): Bůh račiž milostivě přijmout hříšnou jeho duši!

NORA (nalévá mu sklenku whisky): To vás snad líp zahřeje než mléko nejdojnější krávy wicklowského kraje.

HONÁK: Všemohoucí odplatiž vám vaši dobrotu a dejž stálého zdraví. (Pije.)

NORA (přináší dýmku a tabák): Nemám jiné než jeho vlastní, cizinče, ale myslím, že vám přijde vhod si zakouřit.

HONÁK: Ó děkuji — děkuji vám, přelaskavá hospodyně.

NORA: A posaďte se, hoste, však vás jistě nohy bolí.

HONÁK (nacpává si dýmku a rozhlíží se místností): Prošel jsem slušný kousek světa, hospodyně, mnohý div a zázrak uvízl mi v hlavě, ale takového hlídání u mrtvého jsem dosud nezažil. Ohnivá pálenka, dobrý tabá-

ček, nejlepší z dýmek a nikdo tu — jen vdova po nebožtíku.

NORA: Což jste přeslech, hoste, že vypustil duši teprve se slunce západem? Jakž mohu já ubohá, opuštěná žena — bez souseda, v téhle pustině, jakž mohu v noci běžet údolím a povědět to krajanům?

HONÁK (pije): Nemějte mi za zlé, hospodyně — nechtěl jsem urazit —

NORA: Nemluvte o urážce, hoste, a povězte mi raději, jak jste v lijavci a černé noci našel stezku k chalupě? Vždyť nikde vůkol není stavení?

HONÁK (se posadí): Šel jsem po světle, po světle, hospodyně, jež jste nechala svítit za oknem. (Zapálí si dýmku, takže na okamžik oheň osvítil hubenou, vrásčitou jeho tvář.) A když jsem vešel do dveří, kmitlo mi mozkiem, jak by se as mnohá žena ulekla mé

tváře i v méně pustém místě, než toto zde, kde pouze jedna duše živecí a druhá —

NORA (zvolna): Možná, že mnohá by se bála, hoste, ne však já! Ach, co mi po vás, mužských — bojím se stejně málo žebráka, jako biskupa. (Pohlíží k oknu a mluví pološeptem.) Jsou jiné věci na světě, jež člověka mohou vyděsit —

HONÁK (rozhlíží se kol, trochu se zachvěje): Jsou — jsou, Bůh budiž s námi!

NORA (vzhlédne k němu s jistou zvědavostí): Povídáte to, hoste, jako byste sám byl bázlivcem?

HONÁK (vážně): Bázlivcem, já? Ó paní hospodyně, samojediný prochodil jsem dlouhé noci a kráčel po horách a hřebenech, když na nich mlha ležela. V takovém čase stonek trávy vzroste vám na sílu ramene; králík zdá se velkým jak nákladní kůň a kupa rašeliny

zvěží se v katedrálu dublinské City. Kdybych já byl bázlivcem, povídám vám, dávno už bych musel úpět v blázinci, aneb bych běhal někde v roklinách, oděn jen pouhou košilí, až by mé tělo hladem zmořené vrány zklovaly. — Však víte, jak se stalo před rokem — Bůh se nad ním račiž smilovat — Patch Darcymu.

NORA (se zájmem): Znal jste Darcyho?

HONÁK: Což nebyl jsem posledním na široširém světě, kdož slyšel živoucí jeho hlas?

NORA: Pamatuji se, šly to loni divné zvěsti krajem, celé pohádky, však kdo by věřil takovým báchorkám —

HONÁK: Nelhaly ty povídačky, hospodyně. — Šel jsem tehdá z dostihů, byla tmavá noc, mlhavá, skorem jako dnes. Ovce spaly u potoka a každá chroptala a mekala v té psotě jako starý, chorý muž. — Já kráčel sám,

najednou zaslechnu kohos mluvit — a mluvil divné věci, tak podivné, hospodyně, že sotva byste věřila, ba ani ve spaní by na mysl vám nepřišly. „Milosrdný Bože“ — šeptal jsem, když mlhou uslyšel jsem příšerný ten hlas — „toť poslední má hodinka!“ — Běžel a běžel jsem, až jsem dostih Rathwanny. A pil jsem celou noc a pil jsem ráno i celý boží den. — Třetího dne pak našli Darcyho . . . Pak jsem se rozpomněl, že on to ved ty bohopusté řeči, a od té doby nebál jsem se ničeho.

NORA (zvolna, starostlivě): Bůh mu buď milostiv, často se tu zastavil, když stoupal do hor, nebo slézal v dolinu. Bylo mi teskno, když už nepřišel — ach, velmi smutno — (Pohlédne zase k posteli a sníží hlas, mluví velmi zvolna.) Pak jsem byla zas šťastna, je-li vůbec štěstí na světě, cizinče . . . Již jsem

zvykla té samotě. (Přestávka, Nora pohlédne na hodiny, vstane.) A nepotkal jste nikoho na rozcestí u silnice, když jste kráčil z Aughri-
mu?

HONÁK: Jen jakéhos chlapíka s houfcem horských ovcí, a zdá se, že si s nimi nevě-
děl rady.

NORA (radostně): Daleko od pěšiny?

HONÁK: Jen malý kousek.

NORA (naplní kotlík vodou a přistaví nad oheň): Hoste, nebál byste se okamžik sám tu počkat u něho?

HONÁK: Proč se bát, hospodyně? Mrtvý přece člověku neublíží.

NORA (poněkud nuceně): Musím k silnici jemu naproti, čekám naň. Je to sedlák, hoste, od pobřeží se přistěhoval do chalupy tam na druhém konci úžlabiny, a časem zachází sem k nám přeptat se, zda něčeho nepotřebu-

jem. Musím mu vstříc, sic hvízdal by tu na blízku — dnes mi zrovna přijde vhod. Až slunko vzejde, projde údolím a poví sousedům, že ten tam zesnul v Pánu.

HONÁK (hledí na mrtvého): Chcete-li, hospodyně, půjdu sám a přivedu ho sem, vždyť se lije jako z konve, nač máte vy se —

NORA: Bloudil byste, nepoznáte pravé stezky za té tmy -- pak vine se kol vody mezi dvěma močály — jsou hluboké, že by mezka i s vozem pozřely. — Musím sama — (Otočí kol hlavy shawl.) — Jen si dopřejte pohodlí, cizince, a pomodlete se zatím za jeho duši. Ve chvílce jsem zpět —

HONÁK (neklidně se ošívá): Dobře, hospodyně, dobře; ale kdybyste mi chtěla půjčit kousek režné niti a jehlu — není na škodu mít jehlu po ruce, hospodyně — moh bych zašít díry ve svém kabátě a při tom odříká-

vat Otčenáše, aby dušička nepředstoupila nahá před svaté Hospodinovy.

NORA (vezme jehlu s nití, zapíchnutou v šatu, a podá pocestnému): Tu je nit s jehlou. Kdo uvyk životu na horách, nezasteskne se mu ve společnosti mrtvého; i ta je lepší, než sedět sám a sám a poslouchat jen nářek větrů a nevidět nic, na čem by mysl mohla spočinout.

HONÁK (zvolna): Pravda, pravda, hospodyně, Bůh smiluj se nad námi smrtelníky.

(Nora vyjde ze dveří. Honák zvolna svlékne kabát a počne zašívati jednu z větších děr, mumlaje při tom „De profundis“. Po chvíli se s mrtvoly sveze prostěradlo a Dan Burke vyhlédne. Honák se neklidně obrátí a hrůzou se třesa vyskočí.)

DAN (chraplavým hlasem): Nebojte se, hoste, mrtvý přece člověku neublíží.

HONÁK: Pro umučeného Spasitele —!
(Třese se.) Nechci urazit vaši vzácnost, do-
volte, abych se pomodlil za vaši duši Otče-
náš.

(Zvenčí zavzní táhlé hvízdnutí.)

DAN (usedne na posteli a hněvivě mluví):
Aha — čerti jí šijí. — Slyšel jste, hoste? Sly-
šel jste kdy ženu takhle hvízdát — na dva
prsty? (Chvatně pohlédne na stůl.) Umírám
doopravdy, ale žízni, dejte mi doušek pá-
lenky, než se vrátí ta ...

HONÁK (v pochybnosti): Což ráčíte být
opravdu živ?

DAN: Vždyť vidíte, živ, ale žízni vyschlý
jak slaneček, dejte mi pít.

HONÁK (nalévá whisky): Hned vám po-
sloužím, ale to vás prozradí, pálenku bude z
vás cítit. Zdá se mi, že jen tak pro nic za nic
si nehrajete na mrtvého.

DAN: To jistě ne — ale krk vsadím, že se mi nepřiblíží. Bojí se — ale já to už dlouho nevydržím, dostávám škubání v kříži a nohama dřevění. Pak jedna mrcha muší sedla si mi na nos — zrovna když jste klábosili o dešti a Darcym — však ho už čerti smaží — byl bych málem kýchnul, když jste povídal o dublinské kathedrále. (Netrpělivě vykřikne.) Dejte mi pít; což chcete, aby se vrátila, než si svlažím jazyk? — (Honák mu podá whisky.) Teď jděte tamhle k té skříni, je tam v levém koutě u zdi černá hůl, přineste mi ji.

HONÁK (jde a vezme hůl): Je to ta, hospodáři?

DAN: Je, hoste. Mám ji už hodně dlouho uschovánu. Pamatujte si, že nikdy nemá chybět v domě hůl, má-li člověk ženu darebnici.

HONÁK: Mluvíte to o své ženě, hospodáři? Hm, kdo by to řek; umí tak pěkně rozprávět.

DAN: Ba umí — čert ji vem! Zlá to žena, tuze zlá pro starocha jako já. Bůh mi pomoz! Mám už hezkých pár křížků na zádech, ale chvála Bohu, hůl ještě unesu. (Vezme hůl do ruky.) Počkejte jen chvíli, cizinče, a dočkáte se divadla, jakého jste dosud neviděl — (Zarazí se a naslouchá.) Neslyšíte nic?

HONÁK: Slyším hlasy na pěšině —

DAN: Tedy rychle, hůl položte sem do postele a prostěradlo srovnejte, jak bylo — tak — (Ulehne a sám se přikrývá.) Teď dělejte, jako byste spal a nechcete-li, aby se vám vedlo zle, ať ani neceknete, to vám povídám! Nebyl bych se prozradil, ale ta zpropadená žízeň a ta křeč v noze —

HONÁK (přikryje ho až po krk): Nebojte se, hospodáři, budu jako pěna. Neznám vás, ani jí, co mi tedy po vašich různicích? (Jde zpět k ohni a usedne na nízkou stoličku zády obrácen k posteli. Dále spravuje kabát.)

DAN (nespokojeně, žalobně): Hoste —

HONÁK: Pst, ani muk! Jsou přede dveřmi.

(Vstoupí Nora s Michaelem Darou, vzrostlým junákem nevinného vzhledu.)

NORA: Tak jsme tu, hoste; myslím, že jste dlouho nečekal. Našla jsem ho zrovna na pěšině.

HONÁK: Nu dobře, že jste tu —

NORA: A co on — žádné známky — nic?

HONÁK: Ani zdání, hospodyně, ten spí už věčný sen.

NORA (Michaelovi): Nu, tak vidíte; co jsem povídala? Pojdte, Michaeli Daro, a podívejte se mu do tváře.

MICHAEL: Nechce se mi, Noro, štítím se mrtvých.

(Usadí se na židli tváří k neznámému. Nora zavěsí kotlík s vodou na dolejší hák krbu a přiloží rašeliny.)

NORA (honákovi): Chcete s námi vypít šálek čaje, hoste, nebo — (mluví přemlouvavě) chcete raději zajít do přístěnku a ulehnout na postel? Jste asi hodně unaven tou chůzí blátivými cestami.

HONÁK: Mám vás tu zanechat? Mám dopustit, abyste samotni hlídali? Vydržím s vámi, dovolíte-li. (Napije se whisky, kterou má u sebe.) A za čaj děkuji. (Spravuje kabát.)

NORA (jde ke stolu a dává do čajníku čaje.)

MICHAEL (chvíli zklamán pohlíží na honáka): Pomoz vám Pánbůh, člověče, ale máte to praubohý kabát a stejně ubohý je as i krejčí, který jej spravuje.

HONÁK: Inu — jsem-li již ubohým krejčím, nejste vy o nic lepším pastýřem. Však jsem viděl, jak vám vaše ovce strachu nahaly. — Ženete přec z výročního trhu, ne?

NORA (šeptem k Michaelovi): Nedbej ho, Michaeli Daro, napil se pálenky; za chvíli usne a bude spát jak zabitý.

MICHAEL: Však děl pravdu. Měl jsem potíž s těmi zvířaty. Ani kozy nemohou být svéhlavější — brzo zaběhla mi do ovsa anebo do sena. Div, že se mrchy neutopily v červeném bahnisku. Špatné plemeno, ty vaše horské ovce, nemohu jim přivyknout.

NORA (připravuje čaj): Nejsou tak zlá ta zvířata, měl byste vidět pastevce z malurského dolu, jak to s nimi umí. Anebo nad Rathwannou z imaalské kotliny — tam prý jsou chlapíci; Patch Darcy — Bůh se smiluj nad jeho duší — byl odtamtud. Pět set jich

uhlídal a jediná mu nezaběhla, ani počítat jich nemusil.

MICHAEL (neklidně): To ten, co se loni pominul rozumem?

NORA: Týž, Michaeli Daro. (Přijde s kotlíkem ke stolu a nalévá vody do čajníku. Michael se otočí na židli zády k ohni.)

HONÁK (smutně): Byl to chlapík, mladý muž, chlapík, jací se nerodí každý den. Nebylo v jeho stádě jehněte, aby ho nepoznal, i bez znamení; a jaký běhoun! Odtud do Dublina doběh bez zastávky, nemusil ani cestou dechu nachytat.

NORA (obrátil se k němu): Svatá pravda, hoste, nebylo nad něho. A je hezké od vás, že tak pěkně hovoříte o mrtvém. — A přece zemřel jako na duchu pomatený, ubožák!

HONÁK: Pravda, hospodyně, a svatá pravda i to, co jsem řek. Bůh se ustrň nad

jeho duší! (Zapíchne jehlu pod límec svého kabátu a uloží se ke spaní v koutě u komína.)

NORA (usedne vedle Michaela a nalévá čaj.)

MICHAEL (nedůvěřivě k ní vzhlíží): Slyšel jsem povídat, Noro, a zrovna dnes, že Patch Darcy, kdykoli bral se dolinou, nikdy nešel mimo, aby se u tebe nezastavil — a povídali, že nejen za dne, ale i za noci.

NORA (šeptem): Nelhali, Michaeli Daro.

MICHAEL (jako prve): Zdá se mi, Noro, že máš hodně mužských známostí, třeba jsi žila v téhle samotě.

NORA (nalévá čaje, přesvědčivě): Právě v takovéhle samotě se člověku nejvíce zasteskne. Tu nejvíc zatouží si s někým popovídat, někoho vítat za temných, dlouhých večerů! A povídají-li, že znám mnoho mužských — aj, věř, jsou to samí řádní chlapíci.

Již jako děvče byla jsem vybíravou, i jako žena, a vybíravou (hledí naň se zálibou) jsem i teď, slyšíš, Michaeli Daro? Můžeš mi věřit na slovo!

MICHAEL (dívá se kol, zrak jeho zavádí nejprve o postel, pak o honáka, který spí): Bylas vybíravou, Noro, i když ses provdávala za něho?

NORA: Co mi to vyčítáš? Jaký psí život by čekal na má stará léta, kdybych si nebyla vzala starce s trochou majetku, polem, kravou a ovceami tam na horách?

MICHAEL: Toť svatá pravda, Noro, nebylas hloupou — jsou to pěkné pastviny, třeba že v téhle pustině. A jistě, že i pěknou sumičku ti zanechal?

NORA (vyjme z kapsy punčochu s penězi a položí ji na stůl): Však dost jsem zkusila a dost se natrápila, Michaeli Daro. Často jsem

sama sobě říkala: „Jakýs to blázen, ženská, co platna tahle chajda a vsecky pastviny i krávy a ovce na horách, když celé týdny musíš civět v samotě. Nevědět o světě a nevidět než mlhu, stoupající z močálů. — Sotva se jedna rozptýlí, už druhá zase lehne — a v noci neslyšet než hvizdot větrů, jak řadí ve stromoví a vývratech.“ Věř, teskný to život pro ženu — dole hučí divá bystřina a v okna šlehá chladný déšť.

MICHAEL (vzhlíží k ní): Proč naříkat? A zvláště dnes, Noro? Zrovna tak mluví pastevci, když tráví celé měsíce u svých stád.

NORA (vysype obsah punčochy na stůl): Slyšíš, Michaeli Daro, jaká to divá, bouřná noc! Co takových už já tu probděla! A za dne, nevyspalá, zas vařit jídlo pro něho a upravovat krmí bahnicím a prasnicím, neb opékati placky na zimu. (Srovnává peníze do

sloupků.) Dost dlouho to snáším, jako ptáče v kleci zavřené, bez útěchy a beze změny, ať zima, vánice, ať léto nebo smavé jaro. A kdyby aspoň — hm, jaké štěstí má ta Mary Brienová. Těší se z dvou dětí a třetí čeká ve dvou nebo třech měsících — a nebyla tak vzrostlá jako já, nebylo to děvče jako laň. — (Vstane.)

MICHAEL (spočítal tři sloupky peněz): To máme už tři libry, Noro.

NORA (pokračujíc, týmž tonem): A jindy zas vzpomínám Peggy Cavanaghovy, jaká to bývala ženská! Trkavou krávu podojit, bylo jí hračkou, zrovna jako obrátit placku na ohni — a co z ní teď? Potlouká se silnicí, nebo sedí ve své špinavé chajdě s tváří vpadlou, bezzubá. — V mozku tma a na hlavě míň vlasů, než zbude trávy na pasece, sežehnuté ohněm.

MICHAEL: Pět liber a deset bankovek!
Toť pěkná, tuze pěkná sumička! — Netrap se takovými myšlenkami, Noro; teď poznáš jiný život blažený, po boku muže mladého, slyšíš? Řekli mi na trhu, že moje jehňata jsou nejlepší a také jsem je zpeněžil. Nejsem hloupý, Noro — proč nepočítat s tučným výdělkem, když moje jehňata jsou nejlepší?

NORA: A dobřeš prodal?

MICHAEL: Dvacet liber za ten houfec, Noro Burkeová... Vidíš, dušinko, teď hezky počkáme, až bude odpočívát na sedmikostelním hřbitově, pak zajdeme do rathwannské kaple a vezmeme se. Pak netřeba se báti ničeho. Já přivedu své ovce na tvé pastviny a nebude už bdění za chmurných nocí, ani černých myšlenek, když mlhy stoupají nad močály —

NORA (nalévá mu whisky): Proč do Rathwanny? Nač třeba sňatku, Miku? Sestárneš a sestárnu i já, a v krátké době budeš sedět chorý na posteli, jak to dělával on — s vrásčitou tváří, prázdnou dásní — s bílými vlasy, trčícími na temeni jako bravem zdupané křovisko na holém útesu.

DAN BURKE (se tiše posadí na posteli s rukou na tváři, sporé bílé vlasy mu trčí kol hlavy.)

NORA (aniž ho pozoruje, hovoří dále): Smutný osud člověka, že musí sestárnout; však není vyhnutí — eh, raděj na to ani nemyslit! Bůh mi odpusť, ale, Daro, když vidíš starocha, jak na posteli sedí s bradou vystouplou, s nadávkou na jazyku v prázdné dásni —

MICHAEL: Věřím, Noro, věřím, že ti bylo smutno, a nic se nedivím, že naříkáš, jak po-

plašená ovce; ale — (obejme ji) vše ti nahradím; to poznáš teprve, jaké radosti jsou s mužem mladým, silným -- uvidíš —

DAN (hřmotně kýchne. Michael celý se třesa chce běžet ke dveřím, ale nežli jich dosáhne, skočí Dan s postele a zastoupí mu cestu. Je úplně bíle oděn; hůl má v ruce.)

MICHAEL: Kriste Pane, smiluj se nad námi! (Křížuje se a přeběhne na druhou stranu jizby.)

DAN (drží ho za límec): Počkej, chlapisko! Jakže to bude, až budu odpočívát na sedmikostelním hřbitově? Do Rathwanny že půjdete do kapličky? — I ty ničemo, teď ti nasolím, že budeš mít o čem přemítat, až budeš na horách a mlha bude padat —

MICHAEL (Noře): Pro lásku boží, Noro, pomoz mi od něho! Vždy poslouchal tě na slovo — poruč mu, aby mne pustil!

NORA (hledíc na honáka, který se probudil): Což vstal z mrtvých?!

DAN (Noře): Mrzí tě to, vidě? Ale ať jsem už živ či mrtev, teď přestanou tvé radovánky i tvé tlachy o mladých a starých i o mlze a větru, lijavci a bouři — (Honákovi) Byl bych ještě čekal, víte, nebýt toho šimrání v nose, ale nevadí, slyšel jsem už dost. Teď, Noro Burkeová, hezky těmi dveřmi ven — (otevře je) a nebude to zítra, ani pozítří, ba ani který jiný den, kdy dovolím ti, by ses vrátila.

HONÁK (vstane): Krutá slova, hospodáři, velmi krutá na váš věk. Co z ní bude, když bez pomoci vyštvetete ji z domu?

DAN: Ať sbírá almužnu jak Peggy Cavanaghova, ať žebře, nebo na rozcestí skuhrá mužským písničky. (Noře) A než se naděješ, budeš starou, Noro; v psotném žití rychleji

člověk stárne a brzo seschnou líce a na hlavě ti více vlasů nezbude, než trávy na pasece, sežehnuté ohněm.

MICHAEL: Je chudobinec dole v Rathdrumu.

DAN: Pro zchudlé ženy ano, ale počestné. V pustých roklích a děrách bude její útulek, jak prašivá se bude světu ukryvat, až přijdou dnové jejího konce. Pak snad jednou zrána najdou její tělo, jíním pokryté — v houští u potoka. Vodní pavouk bude na něm své síťe spřádat a v prázdných důlcích očnic —

NORA (hněvivě vpadne): A kde budeš ty té doby, Danieli Burku? Kam ty se poděješ, než takhle zajdu já? Sám budeš hnít už pod zemí. (Nenávistně naň pohlédne, pak se od něho odvrátí a mluví vyčítavě.) Jsem-li špatnou, tvá to vina, Danieli Burku — a konečně,

co po tom všem! Líp bys udělal, kdybys zalez do houní, sic se nastudíš v tom počasí a umřeš opravdu.

DAN: Však by sis přála, abych zheb ten samý okamžik, kdy tě vyženu, že? (Ukazuje na dveře.) Ven, ven, povídám, a neodvažuj se překročit ten práh, byť jsi hladem nebo zimou umírala!

HONÁK (ukazuje na Michala): Snad se jí ujme on?

NORA: Co ten by se mnou počal?

HONÁK: Dělal se s vámi o sousto i suché lože, hospodyně.

DAN: Myslíte, že je blázen, hoste, nebo jste snad bláznem vy? A dost už řečí — ven z chalupy! Chcete-li, provodte ji sám — nebude jí smutno v lijavci.

HONÁK (přejde k Noře): Nuž, pojďme spolu, hospodyně, z oblak lije, ale vzduch

je teplý a s božím dopuštěním se rozbřeskne snad slunné jitro.

NORA: Co platno vše, když vyštvána musím bloudit bez přístřeší, vši psotě vydána —

HONÁK: Nebojte se, hospodyně, znám stezky vezdejšího života, vím, jak získat sousto i útěchu, by se duši nezastesklo. — Pojdte, a budete-li cítit chlad, neb na vás mlha dolehne, pomněte, že zase z vůle boží slunko vysvitne a teplý jižní vítr dýchne údolím. — Pak se mnou zvoláte: „Jak čarovný to den!“ a jindy zas: „Je to divá noc, ale Bůh nás ochrání!“

DAN (křičí netrpělivě): Ven, ven, povídám, a tyhle tlachy si nechte na cestu!

HONÁK (s druhé strany chopí Noru za rukáv): Pojdte již, paní hospodyňko, však uslyšíte víc, než pouhé moje tlachy. Za teplých dnů, když stanem u jezer, uslyšíme vo-

lavky, jeřábky i vodní slípky a jarní skřivánky. Pak zapomenete na Peggy Cavanaghovu, na časně stárnutí i šedé vlasy a povyhaslý zrak. Když procitnete se slunce východem, nebude vám stařec chroptat po boku, ale v uši vám zazní zpěv ptáčete, oznamující nový den.

NORA (vzchopí se): Snad že sama zachroptám kdes za chladné noci, jak zmírající ovce, ale vaše řeč, hoste, přesvědčuje a proto půjdu s vámi. (Jde ke dveřím; náhle se u nich zastaví a obrátí se k Danovi.) Tos udělal velký čin, že sis leh na postel a hrál si na mrtvého! Bídny, teskný život jsi mi připravil a teď mne vyháníš, že jsem držela s pastevci. — Ale jaký život ty teď budeš mít? Sám, opuštěn tu budeš skomírat bez pomoci, bez potěchy. Černý bude tvůj život, Danieli Burku, a v krátké době zas budeš ležet na

té posteli, přikryt bílým plátnem — a víc už nevstaneš! — (Vyjde s honákem.)

(Michael se pomalu krade ke dveřím, ale Dan ho rázně zastaví.)

DAN: Posad se, Michaeli Daro, a okus mé pálenky. Mám hrdlo vyprahlé, a do rána ještě dlouho.

MICHAEL (přijde zase ke stolu): I mně je třeba vláhy. Nahnal jste mi notně strachu, a také ty ovce mne od božího rána zlořečeně prohnaly.

DAN (odhodí hůl): Chtěl jsem ti nabít, Michaeli Daro, ale vidím, žeš řádný muž, a proto pokoj mezi námi. (Nalévá do dvou sklenek pálenky. Jednu podá Michaelovi.) Na tvé zdraví, Michaeli Daro!

MICHAEL: Bůh vám požehnej, Danieli Burku, a dejž vám dlouhý, spokojený život!

(Připíjejí si.)

Opona

Veškerá autorská
a provozovací práva
vyhrazena jsou
P. KARLU MUŠKOVÍ,
režiséru
Národního divadla
v Praze.

S P O M O C Í B O Ž Í
A P Ř Á T E L
D O B R É H O D Í L A .

V červnu léta Páně 1921.

Vytiskli Kryl a Scotti v Novém Jičíně:
čtyři tisíce výtisků na obyčejném papíře
a stodvacet na lepším: za 3900 Kč.

Sklad Stanislavy Jílovské,
- Praha II., Štěpánská 41
a Marty Florianové
ve Staré Říši
na Moravě.

D E O G R A T I A S .

Od téhož autora v češtině vyšlo:

STUDNICE SVĚTCŮ.

Přeložil Karel Mušek. Vytiskli Kryl a Scotti
v N. Jičíně. Tisíc exemplářů za 3552.— Kč.

HRDINA ZÁPADU.

Přeložil Karel Mušek. Vytiskli Kryl a Scotti:
čtyři tisíce výtisků na obyčejném papíře a
stodvacet na lepším: za 7380 Kč.

Do tisku se chystají
i jiná díla J. M. Synga.

Články o něm vycházejí ve sbírce

NOVA ET VETERA

ve Staré Říši na Moravě.